

ՊԱՏՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԸՆԿԱԼՈՒՄՆԵՐԸ

ՌԱՖԻԿ ՍԱՆԹՐՈՍՅԱՆ

Լեզվաբանական գիտությունների հարացույցում տարբեր դարաշրջաններում տարբեր ենթագիտակարգերի շրջանակներում փորձեր են կատարվել բացատրելու լեզվի դերի կարևորությունը ոչ միայն անհատի, այլ նաև որոշակի լեզվով խոսող հանրության աշխարհընկալման և աշխարհկառուցման հարցում: Անհատի՝ որպես որոշակի հանրության անօտարելի տարրի հարաբերակցությունը արտաքին աշխարհի իրականության հետ բարդ է և բազմաբովանդակ: Բարդ են նաև անհատի և հանրության կողմից ստեղծված ցանկալի /օրինական/ կամ անցանկալի /անօրինական/ աշխարհների միջև կապը և այդ աշխարհները ճանաչելու, այդ իրականությունների կանոններին հետևելու, անհատի արարքներն այդ աշխարհի /ան/ցանկալիության չափանիշներին վերագրելու գործընթացը: Վերագրման այս բարդ գործընթացը պայմանավորվում է լեզվի անվանողական գործառույթով: Լեզվի անվանողական գործառույթը սահմանափակվում է ոչ միայն մարդու համար օբյեկտիվ աշխարհի երևույթները անվանակոչելով /ծառ, քար, ջուր/, այլ նաև արդեն օբյեկտիվ դարձած և դարձվող աշխարհի երևույթները ճանաչելով /մշակութային նորմ, իրավունք, հանցագործություն/, մինչդեռ ճանաչման գործընթացն անհնար է դառնում առանց անվանման: Իսկ իրավական դաշտը, որպես արդեն օբյեկտիվ դարձած աշխարհ, որտեղ կարելի է կամ չի կարելի կատարել այս կամ այն արարքը, կերտվում և շրջանակվում է լեզվի միջոցով: Լեզուն է այն միակ գործիքը, որը վերածում է իրավունքը օբյեկտիվ աշխարհի, լեզուն է նաև առարկայացնում իրավունքը և այդ իրավունքից բխող պարտականությունները և չափանիշները: Այսինքն՝ մարդու, ինչպես նաև հանրության, և իրավունքի միջև ընկած միակ տարածքն այն ցանցն է, որը կոչվում է լեզու:

Եթե դիտարկենք, թե ինչ է տեղի ունենում իրավական համատեքստում, ապա հնարավոր կլինի տեսնել առնվազն երեք հարթություն, որտեղ խաչվում են իրավունք և լեզու երևույթները: Լեզվի և իրավունքի խաչմերուկն առաջանում է, բայց չի սահմանափակվում, ինչպես արդեն նշեցինք, այն պահից, երբ որոշակի երևույթ բառայնացվում է, այսինքն՝ ստանում է իր լեզվական

տեսքը, ապա այն տարածվում է դեպի այդ որոշակի իրադարձությունը նկարագրելը՝ (ապա)կառուցելը, իսկ նկարագրելուց հետո՝ այն որոշակի իրավական, հանրային, մշակութային նորմերին վերագրելը՝ համաձայնեցնելը: Ուրեմն, իրական աշխարհում տեղի ունեցած յուրաքանչյուր իրադարձություն լեզվի միջոցով տեղայնացվում է որոշակի աստիճանակարգում՝ $E \rightarrow T \rightarrow N$, որտեղ E-ն այն իրադարձությունն է, որը տեղի է ունեցել իրական աշխարհում, T-ն այն տեքստն է կամ տեքստերը, որոնք այդ իրադարձությունը նկարագրում են դատարանում կամ այլ իրավական նշանակություն ունեցող փաստաթղթերում, իսկ N-ը այն իրավական նորմն է, որին վերագրվում է E իրադարձությունը: Ուշագրավ է այն, որ այս նկարագրության և վերագրման մակարդակներում կարևորվում է պատճառական կապերի վերհանման և հստակեցման խնդիրը: Եթե հայցվորը բողոք է ներկայացնում դատական ատյան՝ պնդելով, որ օբյեկտիվ աշխարհում տեղի ունեցածը անօրինական է կամ հակասում է հանրային, մշակութային կամ համընդհանուր նորմերին, ապա պետք է հնարավորինս փաստարկված ներկայացնի իրադարձությունների հարաբերությունը՝ ցույց տալով դրանց միջև առկա անքակտելի պատճառական կապը: Այս պատճառական կապը կարելի է տեսնել ոչ միայն տարբեր իրադարձությունների միջև տեքստային մակարդակում, այլ նաև մեկ բառի իմություն: Փաստորեն մեկ բառով կարելի է կապ ստեղծել որոշակի իրադարձության, նորմի և եղանակի միջև: Օրինակ՝ «սպանել» բայը հայերենում արտահայտում է ոչ միայն երկու գործող սուբյեկտների՝ սպանողի և սպանվածի առկայությունը, այլ նաև մի գործողություն, որը վերագրվում է իրավական (և ոչ միայն) նորմին և համարվում ապօրինի: Նշենք «սպանել», «սպանություն» բառ-իրադարձության իմաստը և՛ քրեական օրենսգրքում, և՛ բացատրական բառարաններում: Համաձայն ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի՝

«Սպանությունը՝ ապօրինաբար մեկ ուրիշին դիտավորությամբ կյանքից զրկելը՝ պարժվում է ազատագրկմամբ՝ ութից տասնհինգ տարի ժամկետով»:

Ինչպես երևում է, **սպանություն** բառային միավորը պարունակում է ոչ միայն կյանքից զրկելու իմաստ, այլ նաև վերագրում է այդ երևույթը իրավական նորմին՝ սահմանելով, որ այն հակասում է դրան, ապօրինի է: Հետաքրքրական է, որ բառարանում «սպանությունը» բացատրվում է որպես ուղղակի որևէ մեկին կյանքից զրկելը¹, այնինչ սպանել բայն արդեն Աղայանի համընդգրկուն բառարանում բացատրվում է նախ որպես «որևէ միջոցով

¹ Հրաչյա Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտ, 1969:

մեկին կյանքից զրկել, մեռցնել», ապա «մահ պատճառել, մահացնել»²: Փաստորեն, հայերենում սպանել բայն իր իմաստաբանական կառուցում պարունակում է միջոցի բաղադրիչ, որը, ենթադրաբար, պայմանավորում է բառիս դիտավորության արգումենտը ներկայիս կիրառության մեջ: Վերոնշյալն է թերևս գալիս բացատրելու այն, որ հայերենում սպանել բայը, ի տարբերություն անգլերենի, կիրառվում է միայն բռնության և դիտավորության իմաստներն արտահայտելով՝ սովոր գցելով ընկալելի «հանցանքը» կատարողի հնարավոր անմեղության, իրավիճակի պատահականության և անմեղսունակության վրա, ինչպես նաև պայմանավորելով իրավունքի, իրավականության հանրային ընկալումները:

Սպանություն բառ-եզրը մեկն է մի քանի տասնյակ եզրերից, որոնք կիրառվում են քրեաիրավական խոսույթում և ձևավորում հանրային վերաբերմունքը՝ կարծրացնելով և սահմանափակելով այն որոշակի երևույթի նկատմամբ մեկ հնարավոր մոտեցմամբ: Եթե հայերենի քրեաիրավական համատեքստում «սպանություն» բառն է հիմնականում արծարծվում որպես մեկին ապօրինաբար և դիտավորյալ կյանքից զրկելը, ապա անգլերենում այդ **սպանություն** երևույթը քրեաիրավական խոսույթում խստորոշվում և ներկայացվում է մի շարք բառերով, ինչպիսին են օրինակ՝ homicide³, murder⁴, manslaughter⁵, killing⁶: Այս բառերը հայերենում ունեն մեկ համարժեք՝ սպանություն:

Չնայած նրան, որ անգլերենում, ի տարբերություն հայերենի, մարդուն կյանքից զրկելու իմաստն արտահայտելու համար կիրառվում են մի շարք բառեր, անգլերենում ևս սպանության երևույթը և այդ երևույթի իրավաքննումը (հետևաբար նաև բառայնացումը) կարող են տեղի ունենալ վերլուծական եղանակով: Այլ կերպ ասած՝ եթե homicide⁷ բառը, ըստ էության, զուտ մարդասպանության երևույթն է և չեզոք է այն առումով, որ դեռ չի վերագրվել իրավական նորմին, չի բացառում դրա վերլուծական, այսինքն՝ այլ բառային միջոցների հետ կիրառումը սպանության մեկ այլ տեսակ նշանակելու համար՝ vehicu-

² Աղայան Է.Ք., Արդի հայերենի բացատրական բառարան, 1976:

³ <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/1/51>, un' 05.05.2014, 15:20:

⁴ <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/1/51/1111>, un' 05.05.2014, 15:26:

⁵ <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/1/51/1112>, un' 05.05.2014, 15:30:

⁶ <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/1/51/1121>, un' 05.05.2014, 15:32:

⁷ "Homicide is when one human being causes the death of another. Not all homicide is murder, as some killings are manslaughter, and some are lawful, such as when justified by an affirmative defense, like insanity or self-defense" (Legal Information Institute).

lar homicide, justifiable homicide, negligent homicide, accidental homicide, homicide per infortunium, felonious homicide, excusable homicide⁸: Նույնն էլ թերևս տեղի է ունենում murder եզրի պարագայում. այս բառի «սովորական», այսինքն՝ ոչ քրեաիրավական կիրառության բառահասկացության կաղապարը ընդարձակվում է: Եթե ըստ բառարանի այն նշանակում է «մի մարդու ապօրինի կանխամտածված սպանությունը մեկ այլ մարդու կողմից»⁹, ապա քրեաիրավական կիրառության դեպքում եզրի բառաիմաստաբանական կառույցը ընդարձակվում է ընդհուպ¹⁰ մինչև գործողություն կատարողի հոգեկան վիճակը, տարիքը, մեղսունակությունը, գործողության էքսպերիենսերի, այսինքն՝ գործողությունը կրողի տարիքը, գործողության կատարման հանգամանքները, հիմքը, արդարացումը, օրինականությունը, բացահայտ կամ ենթադրյալ կանխամտածված վնասը, ինչպես նաև վնասը հասցնելուց հետո մահվան տեղի ունենալու ժամանակահատվածը: Այս մանրամասնություններով հանդերձ՝ ուշագրավ է այն, որ ժամանակակից անգլերենում դեռ անհրաժեշտություն է առաջանում վերլուծական եղանակով ներկայացնելու կյանքից զրկելու այստեսակ իրադարձության բոլոր այլ հնարավոր ձևերը՝ second-degree murder /երկրորդ աստիճանի ծանր սպանություն/, assault with intent to murder /ծանր սպանության նպատակով հարձակում/, first-degree murder /առաջին աստիճանի ծանր սպանություն/, attempted murder /մահափորձ/, third-degree murder, premeditated murder /երրորդ աստիճանի ծանր սպանություն/:

Չնայած նրան, որ հայերենում մի շարք բառեր արտահայտում են անձին կյանքից զրկելու իմաստը՝ քրեաիրավական խոսույթում ընդգծված կիրառությամբ հանդես է գալիս միայն մեկը՝ սպանել: Ա. Սուքիասյանի «Հայոց լեզվի

⁸ (The Law Dictionary)

⁹ Թարգմանությունն իմն է՝ »The unlawful premeditated killing of one human being by another» (Oxford Dictionaries):

¹⁰ «The crime committed where a person of sound mind and discretion (that is, of sufficient age to form and execute a criminal design and not legally “insane”) kills any human creature in being (excluding quick but unborn children) and in the peace of the state or nation (including all persons except the military forces of the public enemy in time of war or battle) without any warrant, justification, or excuse in law. with malice aforethought, express or implied, that is, with a deliberate purpose or a design or determination distinctly formed in the mind before the commission of the act, provided that death results from the injury Inflicted within one year and a day after its infliction” (Legal Information Institute).

հոմանիշների բառարանում» «սպանել» բայի համար նշվում են հետևյալ օրինակները¹¹

«Մարդուն կյանքից զրկելու» իմաստ արտահայտող բառային միավոր հայերենում	Համապատասխան իրադարձությունը գոյականի տեսքով հայերենում	Համապատասխան իրադարձությունը գոյականի տեսքով անգլերենում	Բայի անգլերեն համարժեքը
մահացնել	մահացում ¹²	killing	To deaden, to kill, to cause the death of
մեռցնել	-	killing	To deaden, to kill, to cause the death of
խողխողել	խողխողում ¹³		to butcher, to stab (multiplicative)
գնդակահարել	գնդակահարություն	fusillade	to fusillade, to kill by firing squad
մորթել	մորթ	slaughter	to slaughter
կոտորել	կոտորած	extermination massacre	to exterminate, to massacre
սրածել	սրածություն	-	to put to the sword, to slash
ջարդել	ջարդ		to slay
ոչնչացնել	ոչնչացում	annihilation	to annihilate
անէացնել	անէացում	annihilation	to annihilate
մահապատժել	մահապատիժ	execution	to execute
խաչել	խաչելություն	crucifixion	to crucify

¹¹ Սուքիասյան Ա.Մ., Հայոց լեզվի հոմանիշների բառարան, Երևան, ՀՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչություն, 1967:

¹² Աղայան Է.Բ., նշվ. աշխ.:

¹³ Խողխողելու գոյականացման հետևանքով (խողխողում) հայերենում կրավորականության ու պատճառականության իմաստները հանդես են գալիս միասին, չեն տարանջատվում գոյականի իմաստային կառույցում: Այլ կերպ ասած՝ «խողխողում» կարող է նշանակել և՛ խողխողելը, և՛ խողխողվելը:

¹⁴ Այս պարագայում գործ ունենք կրկնակի ստորոգման (double predication) հետ, երբ մի կողմից ուղիղ խնդրի դիրքում հայտնված բառը մյուս կողմից գործողությունը կատարողն է:

խաչ հանել	-	execution on the cross	to fix on the cross
սպանդագործել			-
սատակել ¹⁴		extermination, destruction	to exterminate, to destroy
վախճանել	վախճան	termination	to terminate,
հրացանել	-	-	to shoot to death, to execute by shooting
զնդակել	-	-	-
հրացանահարել	հրացանահարություն		to shoot to death, to execute by shooting
վերջացնել	վերջ	end, ending, termination	to end, to terminate
պկել	պկում	-	-
դաղել	դաղում		≈ to lash to death, to whip to death
զնգողել	զնգողում	-	-

Վերոբերյալ աղյուսակը ոչ մի կերպ չի փորձում սպառել ո՛չ հայերենում, ո՛չ անգլերենում կյանքից զրկելու իմաստն արտահայտող բառանյութը: Մեր հետազոտական դիտակետից դուրս են նաև դարձվածային միավորները և փոխաբերությունները: Բնականաբար, ցուցակում հայտնված բառերից շատերը և՛ հայերենում, և՛ անգլերենում պատկանում են ոճական տարբեր շերտերի, և այդ ոճական շերտավորվածությունը չի կարող չազդել այդ բառերի կիրառության հետագա ճակատագրի վրա: Այդուհանդերձ, մեր կողմից առաջադրված խնդրի համար այդ բառ-եզրերից որոշ մասի նորոգումը, վերաիմաստավորումը կամ կիրառության թարմացումը կարող էին շահեկան լինել իրավունքի հանրային ընկալումների լեզվական կադապարման համար:

Պատճառականության կարգի առկայացման բառակազմական առանձնահատկությունների տեսանկյունից հայերենը պարծենում է այսպես կոչված բազմապատկական և նաև սաստկական բայերի կարգով: Սրանք այն բայերն

¹⁴ Գույումճեան Մ.Կ., Ընդարձակ բառարան հայերէնէ անգլիերէն, Պէյրութ, տպարան «Ատլաս», 1970:

են, որոնք կազմվում են –ել-ով վերջացող բայերից -ոտ-, -ատ-, -տ- և մի քանի այլ ոչ այդքան հաճախադեպ ածանցներով և նշանակում են գործողության կրկնություն, սաստկություն, տարածականություն, կամ մի քանի առարկաների կատարած միանման գործողություն՝ *մորթել-մորթություն, դաղել-դաղություն, ջարդել-ջարդություն*։ Պատճառականության այս իմաստը հավելյալ սաստկություն կարող է ստանալ նաև արմատի կրկնությամբ՝ *խողխողել, դաղդղել* կամ այլ՝ ավելի հազվադեպ բազմապատկական իմաստ արտահայտող ածանցների միջոցով՝ -ոտ-, -ոդ-, -ատակ-, -որ-, օրինակ՝ *զնգռել, դաղորել և այլն*։

Հայերենում, ինչպես նաև անգլերենում և գերմաներենում, պատճառականության իմաստի շերտավորմանը գալիս է նպաստելու *տալ* (անգլ.՝ have/get, իսկ գերմ. lassen) բայը, օրինակ՝ «սպանել տալ» արտահայտության իմաստային կառույցում կարելի է զատորոշել կենսագրկության երկու պատճառիչներ (արգումենտներ)՝ (Ա ՊԱՏՃԱՌԵԼ (Բ ՊԱՏՃԱՌԵԼ (Գ ԴԱՌՆԱԼ ՄԱՀԱՅԱԾ))։ Ավելի խրթին է դառնում պրեդիկատարգումենտային կառույցը, երբ հետևանքային բայի փոխարեն գործածվում է, օրինակ, ձևի բայ. «մորթել տալ» արտահայտության պրեդիկատարգումենտային կառույցը այս դեպքում կունենա հետևյալ տեսքը՝ (Ա ՊԱՏՃԱՌԵԼ (Բ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼ (Գ) & ՊԱՏՃԱՌԵԼ (Ա ԴԱՌՆԱԼ ԱՆԳԼՈՒԿ))։ Այստեղ հստակեցվում են մեր կողմից նախկինում առաջադրված մակրո և միկրոպատճառականության գաղափարները։ Այլ կերպ ասած՝ վերոբերյալ կառույցներում X-ը մակրոպատճառիչն է, իսկ Y-ը՝ գործողության անմիջական պատճառիչը, որը կարելի է համարել միկրոպատճառիչ։

«Կենսագրկության» նկատմամբ հանրային ընկալումների նեղացման սաստկացումը նկատելի է դառնում, երբ դիտարկում ենք «սպան» բառարմատի բառակազմական տեսանկյունից արգասաբեր լինելը։ Անգլերենում հաճախ օգտագործվող *–cide*¹⁵ վերջածանցը ըստ երևույթին թարգմանվում է հայերեն որպես -սպան՝ կրկին նորաստեղծ բառին հաղորդելով հոգվածի սկզբում նշված բոլոր արգումենտներն ու պրեդիկատները։ Օրինակ՝ *uxoricide*¹⁶ *կեսասպան* բառը, որի հայերեն տարբերակը, ի տարբերություն անգլերենի, նշանակում է միայն եղելության ագենտը, այսինքն՝ կնոջը սպանող ամուսնուն։ Ենթադրաբար, օրինաչափության այս խախտումը պայմանավորված է նրա-

¹⁵ Գոյականակերտ -cide վերջածանցի ծագումնաբանության համար տե՛ս <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/morph?l=caedo&la=la>, առ՝ 22.07.2014, 12:50:

¹⁶ -cide վերջածանցով կազմված գոյականների ամբողջական ցանկի համար տե՛ս <http://www.thefreedictionary.com/killing>, առ՝ 22.07.2014, 12:55:

նով, որ «սպան» արմատը անկախ կիրառություն չունի հայերենում և իր գոյականական տեսքը ստանում է միայն գոյականակերտ *-ություն* վերջածանցի օգնությամբ: Նմանատիպ գործառություն ունի նաև *-cide*-ը անգլերենում. այն կատարում է միայն բառակազմական գործառույթ և, չնայած իր լիմաստ բայական ծագմանը (լատ. *cidere-սպանել*), օգտագործվում է միայն որպես «սպանություն», «անէացում», «ոչնչացում» իմաստները կրող գոյականակերտ վերջածանց: Այս առումով հետաքրքրական է, որ անգլերենում *-cide*-ով կազմված գոյականները տարբեր վարքագիծ են ցուցաբերում առ գոյականի նշանակած իրադրայնությունը: Այլ կերպ ասած՝ *-cide*-ով կազմված գոյականները կարող են ցույց տալ այն պատճառիչը, որը պատասխանատվություն է կրում իրադարձության ի հայտ գալու համար՝ *pesticide-ժանտախալի*, *insecticide-միջատասպան*, *microbicide-մանրէասպան*: Բայց և այնպես, նույն բառակազմական սկզբունքներով կերտված գոյականներից շատերն էլ ցույց են տալիս այն իրադարձությունը, որն արտահայտվում է գոյականով, այսինքն՝ ազենտի կամ պատճառիչի առկայությունն ընդգծված չէ և, առավել ևս, չի գերակայում բառահասկացությանի նմբողջ կառույցի նկատմամբ: Այստեսակ գոյականների լավ օրինակներ կարող են լինել *genocide-ցեղասպանություն*, *vaticide* - մարգարէասպանություն, *avicide* - թռչնասպանություն:

Հաշվի առնելով կենսագրկության իմաստ արտահայտող բառային միավորների քանակական և գործառնական առանձնահատկություններն անգլերենում և հայերենում՝ կարող ենք ենթադրել, որ իրավունքի, հանցանքի կամ քրեաիրավական ոլորտի մի շարք այլ երևույթների նկատմամբ հանրային ընկալումները կամ վերաբերմունքը արտարկվում են լեքսիկական միավորի բառահասկացությանի կաղապարի վրա, կամ, վիճարկելիորեն, պայմանավորում այդ ընկալումները:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում փորձ է արվում վեր հանել պատճառականության կարգի և քրեաիրավականության հանրային ընկալումների միջև կապը: Մասնավորապես, քննության են արժանացել «կենսագրկության» իմաստ արտահայտող բառային միավորները անգլերենում և հայերենում: «Սպանել» իմաստն արտահայտող միավորների բառահասկացությանի կառույցում հանդես եկող արգումենտներն ու պրեդիկատները երևան են բերում լեզվի անվանողական գործառույթի դերը քրեաիրավականության նկատմամբ հանրային ընկալումների ձևավորման հարցում:

Բանալի բառեր – իրավունք, հանցանք, պատճառականություն, սպանություն, սպանել իմաստ արտահայտող բայեր:

КАУЗАТИВНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННОЕ ВОСПРИЯТИЕ КРИМИНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ДИСКУРСА

РАФИК САНТРОСЯН

В данной статье предпринята попытка выявить связь между каузативностью и восприятием обществом понятия “право”. Особое внимание уделяется лексическим единицам, выражающим “лишение жизни” в английском и армянском языках. Аргументы и предикаты в рамках лексическо-концептуальной структуры (LCS) глаголов со значением лишения жизни позволяют эксплицировать роль номинативной функции языка в формировании общественного восприятия криминально-правового дискурса.

Ключевые слова – закон, преступность, каузативность, убийство, глаголы лишения жизни.

YSLU DEPARTMENT OF ENGLISH PHONETICS AND GRAMMAR CAUSALITY AND PUBLIC PERCEPTION OF THE LAW

RAFIK SANTROSYAN

This paper tries to bring out the link between the scope of the causality factor and public perception of the criminal law. Especially, the lexical units conveying the notion of “deprivation of life” expressions in both English and Armenian languages are thoroughly investigated. The arguments and predicates within the Lexical Conceptual Structure (LCS) of the verbs ‘to kill’ come to explicate the signification of the role and function that ‘designating names in a language’ play in shaping public awareness towards criminal laws.

Key words – law, crime, causality, homicide, kill-verbs.

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Jackendoff, R. (1976). *Semantics and Cognition*. MA: MIT Press.
2. Kennedy, C., & Levin, B. (2008). *Measure of Change: the Adjectival Core of Degree Achievements. Adjectives and Adverbs: Syntax, Semantics and Discourse*. (L. McNally, & C. Kennedy, Eds.) Oxford, UK: Oxford University Press.
3. *Legal Information Institute*. (n.d.). Retrieved May 13, 2014, from Cornell University Law School Website: <http://www.law.cornell.edu/wex/homicide>
4. *Oxford Dictionaries*. (n.d.). Retrieved May 13, 2014, from <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/murder?q=murder>
5. *The Law Dictionary*. (n.d.). Retrieved May 13, 2014, from <http://thelawdictionary.org/homicide/>
6. Աղայան Է. Բ. (1976). *Արդի հայերենի բացադրական բառարան*. Երևան: «Հայաստան» հրատարակչություն:
7. Աղայան Է. Բ. (1976). *Արդի հայերենի բացադրական բառարան*. Երևան: «Հայաստան» հրատարակչություն:
8. Գույումճեան Մ. Կ. (1970). *Ընդարձակ բառարան հայերենի անգլիերեն. Պեյրուֆ: Տպարան «Ատլաս»*:
9. Հրաչյա Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտ (1969). *Ժամանակակից հայոց լեզվի բացադրական բառարան*. Երևան: Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչություն:
10. Սուքիասյան Ա. Մ. (1967). *Հայոց լեզվի հոմանիշների բառարան*. Երևան: Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի հրատարակչություն: